

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kangasvieri, Teija; Vaarala, Heidi; Saarinen, Taina

Title: Puhutaanpa kielikoulutuksesta!

Year: 2015

Version:

Please cite the original version:

Kangasvieri, T., Vaarala, H., & Saarinen, T. (2015). Puhutaanpa kielikoulutuksesta!.
Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 11.03.2015(Maaliskuu).
<http://www.kieliverkosto.fi/article/puhutaanpa-kielikoulutuksesta/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Puhutaanpa kielikoulutuksesta!

Teija Kangasvieri, Heidi Vaarala ja Taina Saarinen

Kieliverkosto järjesti helmikuussa 2015 neljällä paikkakunnalla tilaisuuden, jossa keskusteltiin kielikoulutuksen ajankohtaisista asioista. Tilaisuuksien tavoitteena oli näin eduskuntavaalien alla nostaa esiin kieliin liittyviä kysymyksiä laajemman koulutuspoliittisen keskustelun rinnalle. Verkoston teemavuoden mukaisesti keskustelua viriteltiin erityisesti talouden näkökulmasta. Valtakunnallisten kysymysten lisäksi pureuduttiin myös alueellisiin tarpeisiin. Keskustelua syntyi muun muassa koulujen kieltenopetuksesta, toisen asteen ja korkeakoulutuksen kieliopinnoista, työelämän kielitaitotarpeista, kaksikielisyydestä, kielikylpyopetuksesta, maahanmuuttajien kielikoulutuksesta ja ruotsin kielen vapaaehtoisuudesta. Jokaisella paikkakunnalla panelistit olivat alueen paikallisia edustajia. Mukana oli muun muassa kansanedustajia, eduskuntavaaliehdokkaita, kuntapäätäjää, yhdistysten edustajia, rehtoreita, opettajia ja opiskelijoita.

Tvåspråkigt med vasabor!

Kiertueemme käynnistyi 17.2.2015 Vaasasta, jossa kaksikielinen keskustelutilaisuus järjestettiin kaupunginkirjastolla. Tilaisuudesta tuli luonteeltaan hyvin keskusteleva ja intensiivinen. Keskustelua johti Vaasan yliopiston humanistisen tiedekunnan dekaani *Hannu Katajamäki*.

Illan aikana todettiin, että paikallisesti polttavin kielikysymys on kaupungin kaksikielisyys, ja keskusteltiin sen näkymisestä koulutuksessa. *Juha Tuomikoski* (vihr.) nosti keskusteluun kaksikieliset koulut. *Mikaela Björklund* (r.) toi esiin, että tutkimuksen

mukaan erilliset koulut ovat vähemmistökielen säilymisen kannalta parempi ratkaisu. Hän totesi, että Pohjanmaalla on paljon pieniä kouluja, joilla ei välttämättä ole resursseja perustaa ryhmiä useisiin kieliin. Paneelissa oltiin huolissaan ylipäättään perusopetuksen säästöpainesta Vaasassa ja niiden vaikutuksesta esimerkiksi kieltenopetuksen ryhmäkokovaatimuksiin.

Vaasan panelisteja: Joakim Strand, Juha Tuomikoski, Emmi Herler-Westeråker ja Johanna Olsson.

Emmi Herler-Westeråker ja Johanna Olsson kertoivat innostuneesti Suvilahden koulusta, jossa on vieraskielistä opetusta (suomi-englanti) ja jossa monikielisyys on arkipäivää. Paljon keskusteltiin myös kielikylypyopetuksesta ja siinä keskeisestä kielen ja sisällön integroinnista. Kielen ja sisällön integrointi pohdituttaa myös kieltenopettajien ja aineenopettajien yhteistyössä. Perusopetuksen uusissa opetussuunnitelman perusteissakin kannustetaan opettajia tekemään yhteistyötä yli ainerajojen. Panostuksia tarvittaisiin kaikkien opettajien kielitietoisuuden kehittämiseen.

Kaksikielisyys vaikuttaa myös Vaasan seudun elinkeinoelämään. Kaupungin kansainvälisyydestä kertoo myös suuri maahanmuuttajien määrä: esimerkiksi Wärtsilän työntekijöissä on yli 40 eri kansallisuutta, kertoi *Joakim Strand* (r.). Kielet ovat kaupanteon väline ja monikieliset alueet ovat kaupanteon kannalta hyvin kilpailukykyisiä. Esimerkkeinä tällaisesta alueesta mainittiin Katalonia ja tietysti Vaasa!

Soon moro Tampereelta!

Tampereelle rantauduttiin puolestaan 18.2.2015 Sammon keskustalukiolle. Paneelin puheenjohtajana toimi kieltenopettaja *Leena Hämäläinen* Tampereen seudun ammattiopistosta.

Tampereen kauppakamarin johtaja *Peer Haataja* toi esiin sen, että yritysmaailmassa englanti on niin itsestään selvästi hallittu kieli, ettei sen osaaminen esimerkiksi rekrytointitilanteissa tuo hakijalle erityistä etua. Jos hakija taas pystyy osoittamaan jonkin harvemmin osatun kielen, esimerkiksi mandariinikiinan alkeidenkin hallintaa, hän nousee myönteisesti esiin hakijajoukosta. *Kimmo Sasi* piti englantia suorastaan vaarallisena, koska sen hallinta tukahduttaa kiinnostuksen muihin vieraisiin kieliin.

Tampereella yleisö keskusteli innokkaasti ruotsin opiskelun pakollisuudesta ja vapaaehtoisuudesta ja aihe herätti voimakkaita tunteita: ruotsia haukuttiin "pikkujupinakieleksi" ja joku yleisöstä koki tulleen "suljetuksi ruotsi-nimiseen häkkiin". Todettiin, että väestötietojen mukaan Tampereella asuu yhteensä noin 14 000 vieraskielistä. Näistä henkilöistä äidinkielenään venäjää puhuvia on 2 650 ja arabiaa puhuvia 1 140. Ruotsia äidinkielenään puhuu vain 1 175. Puhujamääräargumentilla perusteltiin ruotsin opiskelun saamista vapaaehtoiseksi. Vapaaehtoisuutta kielivalinnoissa kannattivatkin panelisteista *Sakari Puisto* (PS), *Olli-Poika Parviainen* (vihr.) ja opiskelijaedustaja *Aleksandra Kunnas*. Sen sijaan *Kimmo Sasi* (kok.) kannatti kiivaasti ruotsin opiskelua perustellen sitä Suomen historialla, hän peräsi lisää kielikylpyopetusta Tampereelle ja totesi, että "alakouluikäinen kyllä tietää, mikä on kivaa, muttei sitä, mistä on hyötyä".

Tampereen panelistit: Olli-Poika Parviainen, Sakari Puisto, Kimmo Sasi, Peer Haataja ja Aleksandra Kunnas.

Teknologian rooli kielten opetusmateriaaleissa herätti myös keskustelua. *Olli-Poika Parviainen* sanoi, ettei Tampereelle ole hankittu oppilaskohtaisia läppäreitä eikä täppäreitä, mutta koulut ovat toki hankkineet yhteiskäyttölaitteita. Opiskelijaedustaja *Aleksandara Kunnas* mainitsi, että läppärin saaminen koululta lukioajaksi voi vaikuttaa joidenkin opiskelijoiden kouluvalintaan. Keskusteltiin myös lukiokirjojen hinnasta ja todettiin, että läppäri on pieni hankinta verrattuna lukioajan kirjahankintoihin. Kieltenkin oppikirjat siirtynevät vähitellen pilveen, jolloin laite on välttämätön opiskelun väline.

Yleisöä Tampereella.

Maahanmuuttajien kielikysymykset ovat myös tärkeä kaupungin talouden haaste – ollaanko oman äidinkielen ylläpitoa ja kehittämistä valmiita tukemaan ja mihin hintaan? Yleisöstä kerrottiin, että Tukholmassa oman äidinkielen ja ruotsi toisena kielenä -opetuksen yhdistämisestä on saatu hyviä tuloksia; molemmat kielet ovat kehittyneet nopeasti. *Sakari Puisto* kannatti sitä, että maahanmuuttajien omaa äidinkieltä opetettaisiin vapaaehtois pohjalta. *Kimmo Sasi* ja *Peer Haataja* halusivat isompiin vieraisiin kieliin (esim. venäjä ja arabia) kohdistettavaa kielenopetusta niin, että oma äidinkieli säilyisi ja siitä olisi hyötyä esimerkiksi viennissä. Esitettiin, että Tampereella pitäisi selvittää isompien vieraiden kielten tilanne ja kohdistaa opetusta ainakin niihin. *Olli-Poika Parviainen* nosti esiin maahanmuuttajanaisten haavoittuvan aseman ja piti tärkeänä erityisesti tämän ryhmän saamista suomen kielen opetuksen piiriin.

Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että pakollisten kielten opintojen (äidinkieli, toinen kotimainen ja vieras kieli) laajuus ammatillisella toisella asteella vähenee, mikä vaikeuttaa perustutkinnon suorittaneiden nuorten tilannetta jatko-opinnoissa. Toki

valinnaisuuden kautta voi opiskelija vahvistaa kielellistä osaamistaan, mutta useimmiten nuoret tekevät päätöksensä jatko-opintoihin hakeutumisesta vaiheessa, jolloin kaikki valinnaisuus on jo käytetty muihin opintoihin. Yleinen jatko-opintokelpoisuus siis säilyy, mutta jatko-opintovalmiudet heikkenevät entisestään. Jää nähtäväksi ottavatko ammattikorkeakoulut tämän huomioon omissa suunnitelmissaan.

Joensuu kutsuu!

Seuraavaksi keskustelutilaisuus järjestettiin Joensuussa 19.2.2015 Itä-Suomen yliopistolla. Paneelin vetäjänä toimi Pohjois-Karjalan Kieltenopettajat ry:n puheenjohtaja *Pasi Hartikainen*.

Itä-Suomessa kun oltiin, keskustelua syntyi tietysti venäjän kielestä, joka koetaan hyvin tarpeelliseksi ja sen asemaa on pyritty alueella parantamaan. Venäjää opetetaan luonnollisesti eniten Itä-Suomen koulussa ja myös normaalikoulussa kieli on suosittu, mutta venäjän opetuksen kehittämismahdollisuuksia olisi tarjolla enemmänkin, kuin mitä nyt on hyödynnetty. Nousevaa kiinnostusta venäjää kohtaan on ollut havaittavissa lukioissa, ja kansalaisopistossa se on suosituin kieli. Kielen lisäksi tärkeää on myös Venäjän kulttuurin tuntemus. Vieraskielisen väestön kielitaidon hyödyntämisessä paikallisesti koettiin vielä olevan parantamisen varaa.

Joensuun panelistit: Raija Elsinen, Anne Siippainen-Miljuhin, Mira Paaso, Heli Hjälmm, Petri Kyyrä ja Riitta Myller. Puheenjohtajana Pasi Hartikainen.

Puhetta riitti myös ruotsin kielestä, ja panelistit olivat yhtä mieltä siitä, että myös se on tarpeellinen, ja heikkoja asenteita kieltä kohtaan harmiteltiin. Ruotsin kielen opiskelun aloittamisen siirtämistä kuudennelle luokalle perusopetuksen uudessa opetussuunnitelmassa pidettiin kuitenkin erittäin huonona ratkaisuna. Ratkaisusta ei uskottu olevan hyötyä opetukselle, koska vuosiviikkotuntimäärää ei lisätty, jolloin oppimistulokset tuskin kohenevat siitä, että tuntimäärää venytetään useammalle vuosiluokalle. Ratkaisua pidettiin ongelmallisena myös opettajien näkökulmasta, joten keskustelua käytiin myös luokanopettajien ja aineenopettajien kelpoisuuksista.

Toisen asteen koulutuksen osalta ylioppilastutkinto nousi esiin yhtenä isona asiana. Panelistit olivat sitä mieltä, että se ohjaa aivan liikaa kieltenopetusta erityisesti lukiossa, eikä edesauta nykyisten opetuksen tavoitteiden toteutumista. Tutkinto nähdään

nykyisellään vanhanaikaisena ja jäykkänä, ja sen tilalle toivottaisiin EVK:n mukaisia kielitaitotestejä kielitaidon eri osa-alueilla. Nämä olisivat myös paremmin hyödynnettävissä esimerkiksi jatko-opintoihin haettaessa. Huolta kannettiin myös ammatillisen koulutuksen kieliopinnoista, joiden toteutustavat vastikään toimeenpannun uudistuksen jälkeen lienevät varsin kirjavat. Edeltäviltä koulutusasteilta mukana seurannutta heikkoa kielitaitoa paikkaillaan varsin usein korkeakoulutuksessa.

Paikalle yleisöön oli saapunut ilahduttavan monta opettajaopiskelijaa, joiden kanssa syntyi keskustelua siitä, millainen uuden opettajan uran alkutaival voi olla hänen aloittaessaan työt koulussa. Valitettavan monella oli jo harjoittelusta sellainen kokemus, että opetuksen kehittämiseen ei kentällä aina rohkaista. Panelistit kannustivatkin yleisössä istuneita tulevia opettajia sitkeästi uskomaan omaan tekemiseen ja tuoreisiin ideoihin ja ajatuksiin.

Turkkusse!

Kiertueemme viimeinen etappi oli Turku, jossa keskusteltiin 25.2.2015 yliopistolla. Illan keskustelun juonsi professori *Eija Suomela-Salmi*, ja paikalla oli viitisenkymmentä kuulijaa. Turun paneeli käytiin samana päivänä, kun sivistysvaliokunta päätyi ehdottamaan, että ruotsin valinnaisuutta esittänyt kansalaisaloite hylätään.

Puheenjohtaja aloitti tilaisuuden kysymällä, olisivatko panelistit halukkaita maksamaan lisää veroja, jotta saataisiin lisää kielikoulutusta. Kuten arvata saattaa, tähän ei ennen vaaleja panelisteillakaan juuri ollut haluja. Melko nopeasti päästiinkin puhumaan kuntien talouden realiteeteista – lisärahoitusta tuskin siis kielikoulutukseen liikenee; kuntien arvovalinnoilla on seurauksensa. Taloudellisista resursseista päädyttiinkin puhumaan pedagogisista uudistustarpeista: voidaanko kielikoulutusta ja opettajankoulutusta kehittämällä päästä eteenpäin, vaikka raha on tiukassa?

Turun panelistit: Riitta Pyykkö, Minna Arve, Li Andersson, Samran Khezri, Anne Lindholm, Elina Rantanen ja Pekka Myllymäki. Puheenjohtajana (seisomassa) Eija Suomela-Salmi.

Puheeksi tuli myös sivistysvaliokunnan samanpäiväisessä esityksessä tekemä ehdotus kokonaisvaltaisen selvityksen tekemisestä kielikoulutuspolitiikasta. Tässä yhteydessä panelistitkin joutuivat toteamaan, että vaikka näitä selvityksiä on viime vuosikymmenen aikana tehty useita, niin ne eivät kuitenkaan välttämättä ole tavoittaneet poliitikkoja. [Kielikoulutuspoliittisen projektin](#) (KIEPO) tulokset ja eri hankkeessa esitetyt eri vaihtoehdot peruskoulun kielenopetuksen järjestämiseksi kaivettaneen siis esille lähitulevaisuudessa!

Kysymys oman äidinkielen opettajien koulutuksen kehittämisestä näyttikin innostavan panelisteja juuri politiikan tekemisen näkökulmasta: siinä avautui konkreettinen kehittämiskohde, jota voisi olla mahdollista lainsäädännöllä tulevana vaalikautena edistää. Sen sijaan yleisöstä tullut kysymys ruotsin valinnaisuuden poistamisesta ei innostanut Turun panelisteja päinvastoin kuin Tampereella: yksikään panelisti ei tarttunut tähän kysymykseen. Turun keskustelu toi esille ruotsin asemaa koskevat ikuisuusargumentit: sekä ruotsin pakollisuutta että sen valinnaisuutta puolustetaan monikielisyydellä. Keskustelu ei tunnu etenevän.

Yleisöä Turussa.

Paneelin lopuksi puheenjohtaja pyysi panelisteilta ja erityisesti mukana olleilta eduskuntavaaliehdokkailta "kielikoulutuslupauksia". Panelistit lupasivat edistää edellä mainitun oman äidinkielen opettajankoulutuksen lisäksi kieltenopetuksen aikaistamista, kielikylpyopetusta ja monikielistä opetusta. Esille nostettiin myös koulu- ja sektorirajojen ylittäminen ja kielikoulutusta koskevan tiedon levittäminen. Ja vaikka rahaa ei varsinaisesti lisää luvattukaan, niin kokeiluihin arveltiin kuitenkin riittävän halua. Kielikoulutusta koskevista leikkauksista Turun panelistit halusivat pidättäytyä.

[Mulla kauas menolippu ooo-on](#)

Kieliverkoston kiertueella oli jäinen keli, mutta kuumat keskustelut!

Kiertueen tavoitteena oli tuoda esille sekä alueellisesti että valtakunnallisesti kielikoulutuksen osalta tärkeitä asioita. Tässä tavoitteessa onnistuttiin, sillä esiin nousi hyvin monia asioita, jotka keskusteluttavat kansalaisia ja vaatisivat resursseja ja toimenpiteitä kuntapäätäjiltä, koulutuksen järjestäjiltä ja opetushallinnolta. Tosin keskustelu ruotsin kielen ympärillä kävi kiertueella niin kiivaana, että se tuntui paikoitellen jopa tukahduttavan muita kielikoulutuksen kehittämistarpeita. Kaiken kaikkiaan käydyt keskustelut olivat kuitenkin erittäin antoisia ja innostunutta puhetta kielikoulutuksesta riitti!

Kiitämme lämpimästi kaikkia panelisteja ja tilaisuuksiin osallistunutta yleisöä monipuolisista keskusteluista.

Kirjoittajista Teija Kangasvieri on tutkimuskoordinaattori ja Heidi Vaarala yliopistotutkija Kieliverkostossa. Taina Saarinen on yliopistotutkija Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa Jyväskylän yliopistossa.

